

Sensorveiledning:

En god besvarelse er godt strukturert, med innledning, analysedel med drøfting samt konklusjon.

Oppgave 1 ber om en drøfting av den nye geopolitiske situasjonen i Europa på 90-tallet og deres påvirkning på viktige politiske prosesser og institusjonelle endringer i samme tiår.

En god besvarelse knytter alle politiske prosesser og institusjonelle endringer sammen med forandringene i Øst-Europa og den nye geopolitiske situasjonen. Det er ikke nok å gjøre rede for politiske og institusjonelle innovasjoner generelt, uten at de analyseres i lys av de kontekstuelle endringene i Europa.

Viktige momenter som forventes belyset/drøftet:

Oppgave 1 Konsekvenser av kommunismens sammenbrudd/ny geopolitiske situasjon

- Tysk gjenforening: Som resultat av kommunismens sammenbrudd i Øst-Tyskland, kom tysk gjenforening raskt på dagsorden. Dette skulle føre til et større og mektigere Tyskland og maktforskyvning i EU fra Bonn til Berlin, og med mot øst/nord, noe flere EF-land fryktet. Gode besvarelser drøfter ulike lands holdning til tysk gjenforening.
- Den tyske gjenforeningens innvirkning på Maastrichttraktaten: Kansler Kohl (og den tyske sentralbanken), som i utgangspunktet var lunken til innføring av en felles valuta, bøyde nå av for fransk press, blant annet for å få velvilje for gjenforeningen. Men Tyskland fikk gjennomslag for å bestemme premissene for innføringen av valutaen og mandatet til Den europeiske sentralbanken, som ble nedfelt i traktaten. Vest-Tyskland ble også en drivkraft bak søyle 2: Kohl fremmet den politiske integrasjonen i tradisjonell tysk tradisjon; at Tyskland må integreres og forankres mest mulig i Europa for å forhindre andre lands frykt for et sterkt – og nå samlet – Tyskland.
- Innføring av vesttyske mark i den østlige delen av Tyskland førte til inflasjon, deretter renteheving, noe som førte til kapitalflukt fra europeiske land til Tyskland, og dermed investeringsnedgang og økonomiske problemer i store deler av Europa i andre halvdel av 1990-tallet. Dette forsinket innføringen av den felles valutaen (de rakk så vidt den siste fristen).
- Avviklingen av den kalde krigen åpnet opp for at Østerrike, Sverige og Finland søkte EU-medlemskap.
- Østutvidelsen

- Polen og Ungarn, som var tidligst ute med å demokratisere, fikk Phare-midler (= nytt instrument) fra EF/EU, etter hvert fikk de andre postkommunist-statene det samme
- Europa-avtaler med postkommunist-stater
- Gode besvarelser drøfter ulike EU-lands syn på østutvidelse
- Københavnkriteriene som nye kriterier for opptak i EU
- EU-søknader, med påfølgende forberedelsesfase (= ny opptaksmåte) og medlemskapsforhandlinger
- Balkan-krigene/endringer i Øst-Europa var med på å påvirke Amsterdamtraktaten: Behov for sterkere felles utenrikspolitikk, asylpolitikk, politisamarbeid (behov pga økt tilstrømning av innvandring, kriminalitet østfra...). Schengen- og Dublinavtalene kan nevnes. På st. Malo-møtet (1998) mellom Blair og Chirac ble forsvarspolitikken ytterligere konkretisert.

Oppgave 2 Tyskland under Kohl og Merkel

- Kohl: Fra CDU, kom til makten under høyrebølgen i perioden etter krisene på 1970-tallet. Var, som andre høyreorienterte ledere i perioden, tilhenger av markedsliberalisme – forbedre europeisk konkurranseevne gjennom tettere integrasjon og færre handelsvridende hindringer.
- Spilte på lag med Delors og Mettendorf, som også fremmet den felles valutaen. Kohl skeptisk til denne, men mer velvillig etter DDRs sammenbrudd og ønske om velvilje fra F for tysk gjenforening. Sørget for utforming av felles valuta på tyske premisser (konvergenskriterier, inflasjonsmål...)
- Fremmet søyle 2 i Maastrichttraktaten: Utenrikspolitisk samarbeid for å dempe andre europeiske lands frykt for et samlet Tyskland
- Positiv til østutvidelse. Kortvarig konflikt med Polen om grenser, deretter øk. støtte til Polen
- Hele perioden til Kohl preget av tett samarbeid med Frankrike og Europa, men klarte gjennom samarbeid og kompromisser å realisere viktige tyske mål
- Merkel: Også fra CDU. Måtte håndtere finanskrisen, eurokrisen, coronakrisen. Vektla lån på strenge vilkår fremfor EU-overføringer til kriserammede land, i motsetning til Frankrike, som prioriterte motsatt.
- Engasjerte seg i utenrikssaker (9/11), søkte kompromisser med et stadig mer autoritært Russland. Tok imot Syria-flyktninger
- Initierte Lisboa-traktaten
- Merkel tok i større grad egne initiativer. Tyskland som «motvillig hegemon»

Gode oppgaver lister ikke bare opp disse elementene, men sammenlikner systematisk og drøfter likheter og forskjeller.

Kortoppgaver

- 1) Nice-traktaten: Forberedte opptak av nye medlemmer ved å gi dem stemmevekt, antall parlamentarikere. Stemmevektener og antall parlamentarikere til noen av de gamle medlemslandene ble endret. En kommissær per land (til 2007). Utvidet bruk av kvalifisert flertall.
- 2) Landbrukspolitik 1962: Garanterte minstepris for produkter. Overskuddsproduksjon kjøpt av EEC/EF. MacSharry-reform: Overføring til bønder frakoblet fra produksjon, fast støttebeløp beregnet ut i fra tidligere inntekt. Større vekt på miljø, bærekraft.
- 3) Frankrike støttet, i motsetning til Tyskland, et stort fond, basert på låneopptak. Ønsket ikke å knytte økonomiske betingelser til å motta støtte (i motsetning til Tyskland). Det endelige fondet ble utarbeidet i forbindelse med det nye syvårsbudsjettet, er knyttet til rettsstatsprinsippet og kan brukes generelt til stimulering av næringslivet, samt til Ukraina-støtte.
- 4) Ukraina-krigen har ført til et tettere samarbeid i den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Viktige poenger er at kommisjonen er sterkere involvert enn før (noe den i utgangspunktet ikke skal være, da FUSP er mellomstatlig), og arbeidsdelingen mellom NATO og EU i sikkerhetspolitikken er blitt tydeligere.